

El cooperativisme en temps de crisi

Difícilment trobaríem cap activitat econòmica on no hagi arribat d'alguna manera o altra el cooperativisme, una forma d'unitat de producció, comercialització o consum que es caracteritza perquè la propietat és dels mateixos usuaris dels seus serveis. Amb arrels a les primeres comunitats humanes d'agricultors i a alguns gremis medievals europeus, però vinculats molt més directament al socialisme utòpic del segle XIX, a les denúncies al maquinisme, a les crítiques a la superproducció i a la concentració del capital en unes quantes mans, no és casual que trobem els orígens moderns del cooperativisme en la filantropia patronal de Robert Owen i en els falansteris de Charles Fourier. Van ser els deixebles d'ells dos, i també altres socialistes utòpics com Saint Simon o Proudhon, els que van desenvolupar decisivament el moviment cooperatiu, un sector que, tal com ens diuen les periodistes Mònica Cabruja i Lluïsa Fuentes a la introducció del dossier de cooperatives gironines que presentem en aquest número, avui, tant a les nostres comarques com al nostre país, continua creixent.

També en temps de crisi. O, potser, per ser encara una mica més precisos, diguem que el sector ha vist com augmentava el seu creixement també gràcies a la crisi.

La Mònica i la Lluïsa han triat cinc exemples del cooperativisme d'aquest segon decenni del segle XXI com a mostra de la diversitat que engloba actualment aquest tipus d'associació. Han escollit cooperatives de consumidors i d'usuaris, d'ensenyament, de serveis i de treball associat. No hi trobareu, en canvi, cap cooperativa agrària o d'habitatges, però no perquè no n'hi hagi, sinó perquè ha semblat que algunes ja són prou conegudes i perquè han pensat que valia la pena obrir el ventall i presentar-ne d'altres. No es tracta, doncs, d'un dossier exhaustiu, sinó d'una pinzellada que permet conèixer algunes de les iniciatives que es porten a terme dins del moviment cooperatiu a les nostres comarques, coincidint amb la commemoració, aquest 2012, de l'any internacional de les cooperatives. Complementa el dossier un article del professor d'economia Lluís Planas, que

dóna algunes pistes de cap a on sembla que anirà el moviment cooperatiu, ara que, tal com apunta ell també, és cada cop menys utòpic i cada dia més digital.

Potser encara a algun lector el sorprendrà veure com el cooperativisme del segle XXI s'ha estès a activitats econòmiques que, en principi, semblen molt allunyades dels objectius directament socials i fins i tot revolucionaris de les cooperatives d'ara fa més d'un segle. És innegable que hi ha hagut aquest component històric, i que avui encara hi continua essent present. Però és igualment innegable que si el cooperativisme s'ha estès a activitats que en principi semblaven allunyades dels seus objectius de fons, ha estat perquè és també una unitat econòmica molt eficaç. Ja Robert Owen, que —tampoc casualment— optava com Charles Fourier pel comunisme agrari, va assenyalar que li semblava que el cooperativisme era un moviment carregat de bones intencions, sense estar-se d'alertar, però, que deixava massa espai a l'esperit mercantil. Allò que als ulls d'Owen podia semblar un defecte, ha estat al capdavant també una virtut. Sense aquest esperit, potser el cooperativisme no hauria arribat fins als nostres dies en tan bona forma.



Fotomuntatge de Pep Caballé sobre una foto de Claudi Valentí.